

Przedsiębiorczość kobiet w innowacyjnej gospodarce – sprawozdanie z międzynarodowej konferencji MFK

Celem konferencji było pokazanie potencjału firm kobiecych oraz międzynarodowych dobrych praktyk odnośnie do tego, jak można wykorzystać ten potencjał w procesie budowy innowacyjnej gospodarki. Konferencja została zorganizowana 24 września 2013 r. przez Międzynarodowe Forum Kobiet (MFK) we współpracy ze szwedzką organizacją Winnet w ramach wspólnego projektu dla regionu Morza Bałtyckiego, przy wsparciu Szkoły Głównej Handlowej (SGH) i pod patronatem Ministra Gospodarki – **Janusza Piechocińskiego** oraz profesor **Danuty Hübner** – Przewodniczącej Komisji Rozwoju Regionalnego Parlamentu Europejskiego.

W mieniu Rektora Szkoły Głównej Handlowej prof. dr. hab. Tomasza Szapiro gości powitał Kanclerz SGH dr **Bartosz Grucza**. Podkreślił on znaczenie problematyki konferencji oraz rolę MFK w rozwoju badań nad przedsiębiorczością kobiet, kreowaniu pozytywnych wzorców i rozwijaniu kontaktów międzynarodowych. „Jako przedstawiciel Szkoły Głównej Handlowej w Warszawie pragnę wyrazić radość z powodu dzisiejszego wydarzenia. Jesteśmy dumni, iż już od 20 lat wspieramy tę wyjątkową inicjatywę, jaką jest Międzynarodowe Forum Kobiet”. Zapewnił też o gotowości kontynuacji współpracy i wsparcia dla działalności MFK ze strony SGH na kolejne lata.

Prezeska MFK, dr **Ewa Rumińska-Zimny**, podziękowała władzom uczelni i powitała szczególnie serdecznie osoby, które współtworzyły organizację i aktywnie w niej działają do dzisiaj. Podkreśliła znaczenie patronatu i merytorycznego wsparcia ze strony Ministerstwa Gospodarki w przygotowaniu programu konferencji z uwagi na wiodącą rolę tego resortu w kształtowaniu polityki przedsiębiorczości i innowacyjności (panele I i II). Wskazała na międzynarodowy charakter konferencji i wymianę doświad-

czeń z krajami nadbałtyckimi (Szwecją, Estonią, Litwą, Łotwą), krajami Europy Południowej (Grecją, Chorwacją), a także z Australią. O potrzebie i znaczeniu wymiany doświadczeń mówiła **Britt-Marie S. Torstensson**, prezeska Winnet ze Szwecji. Aby zwiększyć przedsiębiorczość kobiet, trzeba przede wszystkim wspierać działania prowadzące do zapewnienia równej pozycji kobiet i mężczyzn na rynku pracy: „Myślę, że jedną z najważniejszych spraw jest promowanie społeczeństwa równości płci”.

Dr **Elwira Gross-Golacka**, dyrektor generalna w Ministerstwie Gospodarki, stwierdziła, iż zwiększenie zaangażowania kobiet w gospodarkę oraz wykorzystanie innowacyjnych rozwiązań to kluczowe sprawy dla Ministerstwa. „Jak pokazują badania, Polki są jednymi z najbardziej przedsiębiorczych kobiet w Unii Europejskiej. I choć mamy powody do dumy, to kwestia udziału kobiet w życiu społeczno-gospodarczym nadal jest tematem aktualnym i niesłychanie istotnym”.

Europa wychodzi z kryzysu, mówiła prof. **Danuta Hübner**, witając uczestników konferencji z siedziby Parlamentu Europejskiego. Musimy być otwarci na zmiany i nowe sposoby myślenia. W warunkach globalizacji równość płci jest nie tylko prawem człowieka, ale staje się też elementem konkurencyjności gospodarki krajów Unii Europejskiej. Kobiety stanowią istotne ogniwo w rozwoju przedsiębiorczości opartej na innowacyjności. Tworzenie sieci współpracy na rzecz rozwoju przedsiębiorczości w krajach regionu Morza Bałtyckiego może stać się modelem dla innych makroregionów europejskich. „Dobrym przykładem kobiecej aktywności jest Międzynarodowe Forum Kobiet działające przy SGH i skupiające kobiety nauki i biznesu. Rezultatem działalności Forum jest rosnąca rola kobiet w gospodarce (...),

kreowanie pozytywnych wzorców, inicjowanie badań i projektów, regularna wymiana poglądów, doświadczeń, prowadząca do budowania sieci kontaktów w kraju i za granicą” (wystąpienie video można obejrzeć na: www.mfk.org.pl).

Kobiety, innowacyjność i nowa Europa

Czasem trudno uwierzyć, jak wiele się zmieniło w Polsce i Europie od 1993 r., kiedy to MFK rozpoczęło swoją działalność – stwierdziła dr **Ewa Rumińska-Zimny** we wprowadzeniu do dyskusji. To nowa Polska, ale i nowa Europa. Musimy sprostać czterem wyzwaniom. Pierwsze to budowa innowacyjnej i konkurencyjnej gospodarki. Drugie to zapewnienie zrównoważonego rozwoju. Mówimy o ochronie środowiska i o „zielonej gospodarce”, a także „srebrnej ekonomii” w związku ze starzeniem się społeczeństw. Trzecim wyzwaniem jest konieczność działania w warunkach gospodarki globalnej z kluczową rolą Internetu i komunikacji wirtualnej. Czwartym jest decentralizacja oraz zwiększona liczba aktorów podejmujących decyzję. Każda z nas ma możliwość i potencjał do podejmowania działań służących całemu społeczeństwu, a także mobilizacji społeczeństwa do wspólnego działania. Równość szans oraz wykorzystanie potencjału kobiet i mężczyzn to jeden z warunków, aby sprostać wszystkim tym wyzwaniom.

Inger Danilda, prezeska Quadruple Group AB (Szwecja), zgodziła się z powyższymi stwierdzeniami. Wskazała, że zarówno w Polsce, jak i w Szwecji kobiety mają wyższy poziom wykształcenia niż mężczyźni. Istnieją oczywiście sektory i zawody typowo „męskie” (technika, informatyka) i typowo „kobiecy” (szkolnictwo, zdrowie). Jedną z cech nowoczesnej gospodarki jest tworzenie innowacyjnych powiązań w gospodarce i można tu wskazać tworzenie klastrów łączących sektory i firmy o profilu „męskim” i „kobiecy”, zwłaszcza na szczeblu regionów. Jak powiedziała, „nie możemy pozwolić sobie na to, aby najlepiej wykształcona część społeczeństwa – kobiety, była na trwałe poza rynkiem pracy” (prezentacja dostępna na: www.mfk.org.pl).

Lidia Adamska, ekonomistka, ekspertka rynków finansowych i giełd, doradczyni w zakresie biznesu, zwróciła uwagę, że pojęcia takie, jak innowacyjność, przedsiębiorczość czy konkurencyjność wykreowane zostały stosunkowo niedawno w wyniku rewolucji przemysłowej, czyli w okresie ostat-

nich 250 lat. Nowe jest dziś spojrzenie na rolę kobiet w społeczeństwie i gospodarce. Kobiety przez stulecia działały jedynie w sferze domowej, jako żony i matki. Obecnie Europa musi się zmierzyć z wyzwaniami, jakie pociąga za sobą innowacyjność, ale też pełne włączenie kobiet w sferę gospodarki. To nie tylko kwestia dodatkowej liczby miejsc pracy, kwalifikacji czy kreatywności, ale też dobry „mix optyki kobiet i mężczyzn”, który jest częścią procesu budowy innowacyjnej gospodarki. Europa potrzebuje tego zasilenia, ponieważ jej pozycja na arenie międzynarodowej słabnie. Najbardziej innowacyjna gospodarka świata to wciąż Stany Zjednoczone, ale sytuacja jest zmienna. Na przykład Korea Południowa oraz Izrael na badania i rozwój przeznaczają po ok. 4% PKB, podczas gdy Polska zaledwie 1%. Innowacyjność gospodarki to „o wiele więcej aniżeli tylko indywidualna kreatywność, motywacje, wykształcenie, chęci do pracy”. Do jej wspierania potrzebne są źródła finansowania innowacyjnych pomysłów, mechanizmy absorpcji nowych rozwiązań przez firmy, a dopiero trzecim elementem są produkty, wynalazki, nowe technologie tworzone przez kreatywne umysły.

Halina Brdulak, prof. dr hab. z SGH i prezeska MFK w latach 2006–2012, wskazała, że spotkania takie jak ta konferencja są swoistym klubem innowacyjności, kiedy istnieje możliwość wymiany poglądów, doświadczeń oraz konstruktywnej dyskusji. Zgodziła się z Lidią Adamską, iż do innowacyjnych działań potrzebny jest kapitał oraz wsparcie państwa, ale także kapitał społeczny. Kapitał społeczny opiera się przede wszystkim na zaufaniu „państwa do obywatela oraz obywatela do instytucji państwowych. No i cóż, w tych statystykach zajmujemy jako Polska niechlubne ostatnie miejsce w Europie”. Główną przyczyną tego zjawiska jest system legislacyjny. W naszym systemie prawnym jest tak, „że obywatel musi się tłumaczyć. Nie postrzega się obywatela jako osoby, która chce współtworzyć oraz może działać w sposób prawnie uczciwy”. Profesor Brdulak podzieliła się też własnymi doświadczeniami z początków swojej pracy w bardzo męskiej branży, jaką jest logistyka. Zainspirowała w ten sposób uczestniczki pozytywnym przesłaniem, iż należy próbować swoich sił w różnych sektorach nauki i biznesu oraz nie bać się wyzwań.

Ewa Plucińska, prezeska Grupy EVIP, jedna z założycielek MFK, zwróciła uwagę, że Strategia Europa 2020 ukierunkowana jest w dużym stopniu na pełniejsze wykorzystanie doświadczenia zawodowego i życiowego osób starszych. Można to uzyskać m.in. przez stworzenie krajowego systemu mentoringu.

Teraz nadchodzi czas, „kiedy ludzie, którzy budowali w Polsce wolną gospodarkę, będą przechodzić na emeryturę. Warto wykorzystać ich wiedzę, aby pracowali z młodymi ludźmi, pomagając im wejść na rynek pracy”. To nie powinny być jedynie zespoły eksperckie, lecz rozwiązania systemowe. Młodzi ludzie, którzy kończą dobrą uczelnię, powinni mieć dostęp do mentorów, aby m.in. poznać konsekwencje konkretnych działań, które już zostały sprawdzone. „We wszystkich kulturach świata były rady starszych po to, aby przekazywać i zapewnić ciągłość wiedzy. Gdyby ludzkość zaczynała za każdym razem od eksperymentu, to bieg historii byłby całkiem inny”.

MSP, kreatywność i rozwój eksportu

Znaczenie MSP w rozwoju polskiej gospodarki trudno jest przecenić. Firmy prowadzone przez kobiety mają wciąż niewykorzystany potencjał, zwłaszcza w zakresie zwiększenia kreatywności i eksportu, wskazała dr **Elwira Gross-Gołącka** we wprowadzeniu do dyskusji. Tym bardziej więc potrzebna jest znajomość nowych inicjatyw i doświadczeń innych krajów. Praktycznym narzędziem dla firm jest m.in. Diversity Index, który „mierzy tak naprawdę, w jakim zakresie w firmie są realizowane praktyki na rzecz doceniania i wykorzystywania różnorodnego zespołu”. Warto też pamiętać, że do zmian na lepsze potrzebne jest zaangażowanie zarówno kobiet, jak i mężczyzn, a więc całego społeczeństwa.

Dr **Ewa Lisowska** z SGH, założycielka MFK i jego prezeska w latach 1993–2006, na podstawie danych GUS, EUROSTAT oraz badań Konfederacji Lewiatan przedstawiła sytuację firm prowadzonych przez kobiety. Kobiety stanowią 34% ogółu osób prowadzących własne firmy. Mamy w Polsce więcej właścicielek firm niż pielęgniarek czy nauczycielek i zajmujemy jedno z czołowych miejsc w Europie pod względem udziału kobiet wśród przedsiębiorców. Polska znajduje się także w grupie krajów o najwyższym odsetku samozatrudnionych kobiet, jeśli odniesiemy to do ogólnej liczby pracujących: „wśród ogółu pracujących kobiet te, które prowadzą swoją własną firmę, stanowią w Polsce 12%, a w Szwecji na przykład tylko 4%”. Wiek przedsiębiorczyń i przedsiębiorców w Polsce to przeważnie 35–55 lat. Młodsze osoby raczej podejmują zatrudnienie na etacie niż zakładają swój własny biznes. Firmy kobiece „są mniej innowacyjne niż te prowadzone przez mężczyzn oraz mniej zorientowane na eksport”. Powodem tego

może być odmienny charakter firm prowadzonych przez mężczyzn i przez kobiety. Podczas gdy kobiety prowadzą głównie firmy usługowe, to mężczyźni mają firmy budowlane, transportowe, przemysłowe. W sektorze usług potrzebny jest mniejszy kapitał niż w budownictwie czy transporcie, co może być powodem, dla którego kobiety rzadziej zaciągają kredyty na działalność gospodarczą (prezentacja dostępna na: www.mfk.org.pl).

Justyna Kryczka z Konfederacji Lewiatan mówiła o wynikach badań przeprowadzonych w ramach projektu Diversity Index w 2011 r., na próbie 800 przedsiębiorstw. Wyniki te wskazują, że korzyści z zarządzania różnorodnością są intuicyjnie doceniane przez polskich menedżerów. W praktyce jednak „dwie trzecie firm przyznaje, że nie podejmuje żadnych działań, które są związane z zarządzaniem różnorodnością”. Pomimo wymogów prawnych „tylko w co szóstej firmie pracodawca informuje pracowników o tym, że jest zakaz dyskryminacji i molestowania seksualnego. Niestety w polskich firmach jest to temat tabu”. Diversity Index to narzędzie służące zmianom. Jest to „prosty program komputerowy, gdzie, odpowiadając na bardzo konkretne pytania, możemy sprawdzić, czy w firmie rzeczywiście są jakieś elementy zarządzania różnorodnością”. Pracodawca dostaje wraz z indywidualnym Diversity Index pakiet rekomendacji do wdrożenia w jego firmie. Dodatkowo może porównać uzyskany wskaźnik z wynikami firm działających w tym samym regionie lub tej samej branży (prezentacja dostępna na: www.mfk.org.pl).

Bożena Świerbutowicz, z Biura Radcy Handlowego przy Ambasadzie Australii w Polsce, przedstawiła rządowy program Women in Global Business realizowany w Australii, który działa od grudnia 2010 r. Jego celem jest wsparcie firm kobiecych w rozwoju eksportu. Program obejmuje m.in. szkolenia, mentoring, organizację spotkań, dostęp do informacji zamieszczonych na stronie internetowej, w mediach społecznościowych i newsletterze. „Program finansowany jest przez rząd. Dodatkowym źródłem finansowania są opłaty od przedsiębiorczyń, które w nim uczestniczą, a także środki pozyskane od sponsorów. Część usług, jak np. udział w szkoleniach czy program mentorski, podlega opłatom, a jednym ze sponsorów jest duży australijski bank”. O sukcesie programu świadczy szybko rosnąca liczba uczestników (prezentacja dostępna na: www.mfk.org.pl).

Joanna Szostek, właścicielka firmy eksportowej i członkini MFK, przedstawiła punkt widzenia od strony praktyki gospodarczej. Po zaprezentowaniu swojej firmy, która zatrudnia 6 osób i której roczny

obrót to 2,5 mln euro, przedstawiła własne doświadczenia. W jej firmie import jest podstawą i stanowi 65% wszystkich działań, a eksport stanowi 35% działalności firmy. Istotnymi czynnikami w procesie zakładania oraz prowadzenia własnej firmy są: pieniądze, wiedza i pasja. Po pierwsze zawsze pojawia się problem, skąd wziąć pieniądze. „Można je pożyczyc od bogatej cioci z Ameryki, ja jednak zaczęłam eksportować dopiero po uzyskaniu zarobku z importu”. Bardzo ważnym czynnikiem jest posiadanie wiedzy. Z kolei pasja gwarantuje zaangażowanie, konsekwencję i upór w działaniu. „Niesłuchanie istotnym aspektem dla tych miękkich umiejętności, dla tej pasji i konsekwencji, są organizacje takie jak MFK. Ponieważ organizacje te pozwalają nam na konfrontację tego, co robimy, z doświadczeniami innych osób”.

Polityka wspierania przedsiębiorczości i dobre praktyki

Nie ma jednej recepty na wspieranie przedsiębiorczości kobiet, stwierdziła prof. dr hab. **Halina Brdulak** we wprowadzeniu do dyskusji. Istnieje jednak już sporo dobrych praktyk w wielu krajach, w tym w Polsce. To właśnie synergia działań i współpraca pomiędzy różnymi partnerami przynoszą najlepsze rezultaty.

Britt-Marie S. Torstensson, prezeska Winnet, przedstawiła ośrodki aktywizacji kobiet Women's Resource Centers (WRC), działające początkowo w Szwecji, a teraz już w całej Unii Europejskiej. Są one „kluczowym narzędziem wsparcia dla uczestnictwa kobiet w rozwoju regionalnym i wzroście gospodarczym”. Obok realizacji celów takich, jak wzrost przedsiębiorczości i aktywności zawodowej kobiet, stanowią one lobby na rzecz zwiększania wpływu kobiet w społeczeństwie i życiu publicznym, a także w sektorach zmaskulinizowanych tak, aby „kobiety mogły wybierać te sektory, w których chciałyby pracować”. WRC działają też na rzecz równego podziału środków finansowych przeznaczonych dla kobiet i mężczyzn w regionach. Ich działalność jest możliwa dzięki wsparciu rządu oraz innych instytucji. Istotne jest, że wsparcie rządu ma charakter długofalowy. Na lata 2012–2015 zaplanowano wydatki rządu 3,3 mln euro rocznie. Winnet aktywnie wspiera WRC, ponieważ przyczyniają się one do „angażowania kobiet w rozwój demokracji” (prezentacja dostępna na: www.mfk.org.pl).

Mary Ann Rucovina-Cipelic, prezeska Gender Task Force przy Regional Cooperation Council – politycznej organizacji państw Europy Południowo-Wschodniej, przedstawiła inicjatywy podejmowane w tych krajach. Doświadczenie zawodowe zdobywała na początku lat 90. podczas konfliktu w Serbii, Bośni, Hercegowinie i Kosowie, gdzie zajmowała się ofiarami konfliktów, zwłaszcza kobietami. Okazało się wówczas, jak wielkim problemem był znikomy udział kobiet w życiu gospodarczym i politycznym. Doprowadziło to do utworzenia Gender Task Force z siedzibą w Sarajewie. W tę inicjatywę zaangażowało się 11 państw Europy Południowo-Wschodniej. „Uważamy, że wypracowaliśmy dobrą praktykę dzięki temu, że możemy współpracować z tymi krajami w ramach regionu i wypracować konsensus z rządem po to, żeby rzeczywiste zmiany w zakresie równości zostały wprowadzone”. Wspomniała, że w wielu krajach regionu, w tym w Chorwacji, trzeba było tworzyć całą infrastrukturę od podstaw. Obecnie można już mówić o strategiach rządowych nakierowanych na promowanie przedsiębiorczości kobiet we współpracy z izbami handlowymi czy organizacjami pozarządowymi.

Popi Sourmaidou, szefowa Women's Resource Center (WRC) w Grecji pokazała, jak tworzyła się ta organizacja. W 1991 r. w północno-zachodniej części Grecji powstało konsorcjum lokalnych organizacji, które dało podwaliny dla dzisiejszego stowarzyszenia WRC. „Początkowo, celem było jedynie zbieranie i dostarczanie informacji na temat możliwości zatrudnienia i zakładania przedsiębiorstw przez kobiety. (...) To była taka otwarta platforma dla różnych organizacji, jednak po 10 latach bardzo udanej działalności powstała bardziej trwała i niezależna struktura”. Stopniowo do prac włączały się izby handlowe, władze lokalne, ośrodki akademickie, a także sektor prywatny, co doprowadziło do powstania platformy nazwanej Quadruple Helix. Podejmowane projekty miały „zachęcać kobiety do wykorzystywania nowych technologii (...), eliminować stereotypy dotyczące obszarów, w których kobiety mogą pracować”. Obecnie obok działań, których beneficjentami są tylko kobiety, stowarzyszenie rozpoczęło realizację nowego projektu adresowanego do ludzi w wieku 16–22 lata. Kończąc, podkreśliła, że ważną rolę w promowaniu aktywności zawodowej kobiet odgrywa networking.

Iwona Golonko, pomysłodawczyni Akademii Kobiet Niezależnych i właścicielka firmy, podkreśliła znaczenie szerszych działań na rzecz równouprawnienia oraz promowania kobiet na rynku pra-

cy, w sferze społecznej i politycznej: „bardzo wiele kobiet, na bardzo różnych poziomach i w bardzo różnych miejscach świata podejmowało działania, żebyśmy przestały być ofiarami męskich konfliktów, decydowały o polityce i o tym, jak wygląda nasze życie”. Akademia Kobiet Niezależnych powstała jako odpowiedź na zapotrzebowanie kobiet na wysokiej klasy usługi w zakresie prowadzenia własnej działalności gospodarczej. „To inicjatywa, aby wspierać kobiety, które rynek wyklucza. Jest to uczenie twardej wiedzy, czyli wiedzy o rynku, o pieniądzu, o marketingu, ale w mikroskali, to znaczy, pokazując, jak to powinno działać na samym początku”. Iwona Golonko podkreśliła, że działania lokalne czy nawet indywidualne mają tak samo duże znaczenie, jak działania na skalę krajową czy międzynarodową.

Okrągły stół MFK

Okrągły stół był okazją do otwartej dyskusji dotyczącej doświadczeń MFK w szerszym kontekście roli organizacji kobiet biznesu, zarówno w przeszłości, jak i obecnie oraz do zadania pytania: Co dalej? Były też osobiste refleksje dotyczące własnej drogi życiowej i działalności na rzecz innych kobiet.

Dr **Ewa Lisowska** w telegraficznym skrócie przedstawiła początki działalności MFK. „Zaczęło się od dwóch przedsiębiorczych Amerykanek, które przybyły do Polski z inicjatywą założenia biblioteki dla kobiet biznesu w Szkole Głównej Handlowej w Warszawie. Ufundowały cały księgozbiór, który liczył 500 pozycji w języku angielskim. (...) W miesiąc po uroczystym otwarciu tej biblioteki zebrały się kobiety biznesu, nie tylko te, które prowadziły swoje własne firmy, ale również te, które zarządzały firmami oraz część osób ze środowiska akademickiego. Podjęłyśmy wspólnie decyzję o tym, by stworzyć Międzynarodowe Forum Kobiet (...). Należy podkreślić, iż była to pierwsza organizacja kobieca tego typu w Polsce”.

Dr **Ewa Rumińska-Zimny** podkreśliła, że od dawna związana jest z MFK. W latach 2000–2010, jako szefowa programu Women and Economy Europejskiej Komisji Gospodarczej w Genewie (EKG), współpracowała z MFK i ówczesną prezeską, Ewą Lisowską. MFK uczestniczyło w programach takich, jak międzyrządowa grupa robocza EKG ds. przedsiębiorczości kobiet, portal kobiet prowadzących własne firmy (Cyber Market), jak też konferencje regionalne (Women’s Entrepre-

neurship Forum 2001 i 2003) i publikacje na temat przedsiębiorczości kobiet (www.unece.org/gender). Aktywna działalność MFK na forum międzynarodowym jest wciąż jednym z priorytetów. Projekt dla regionu Morza Bałtyckiego *Partnership for Gender and Sustainable Development*, w którym MFK jest partnerem Winnet, obok Uniwersytetu Szczecińskiego, rozpoczęty w 2013 r., a także współpraca z Gender Task Force przy Regional Coordination Council (Sarajewo) w projekcie *Women’s Entrepreneurship as Engine of Growth in the Balkans* to przykłady współpracy MFK z makroregionami Unii Europejskiej w nowej perspektywie budżetowej 2014–2020. MFK uczestniczy również w projekcie GEM – IWG *Knowledge Networking Programme on Engendering Macroeconomics and International Economics* wraz z Uniwersytetem Jagiellońskim, Istanbul Technical University i Levy Institute z USA. Rozwijamy też współpracę z krajowymi organizacjami. „Cieszę się, że jest dziś z nami Podlaskie Stowarzyszenie Właścielek Firm, a także przedstawicielki grupy ds. rozwoju regionalnego Kongresu Kobiet. MFK wspiera merytorycznie działalność tej grupy, której celem jest włączenie perspektywy kobiet, w tym kobiet przedsiębiorczyń, do strategii rozwoju regionów, a także zdobycie środków na ich realizację, w tym z UE”. Ważnym aspektem pracy MFK w najbliższych latach pozostanie inicjowanie i realizacja badań nad przedsiębiorczością kobiet i ich rolą w innowacyjnej gospodarce.

Grażyna Jagodzińska jest wiceprezeską MFK ds. kontaktów z biznesem, inżynierem z wykształcenia i właścicielką kilku firm. Życie zawodowe zaczynała jako nauczyciel akademicki w Instytucie Dróg i Mostów na Politechnice Warszawskiej. Kochała tę pracę, „ale żeby móc tam pracować, trzeba było na to zarobić”. Wobec tego zarejestrowała firmę i otworzyła biuro projektowo-badawcze w zakresie geotechniki. „Moją specjalnością jest mechanika gruntów i fundamentowanie. To znaczy, że jeżeli chcemy coś budować, to ja wchodzę pierwsza na działkę, robię badania podłoża, by dać projektantom parametry do projektowania całej konstrukcji. Przez ponad dwadzieścia lat były to m.in. takie budynki, jak hotel Marriott w Warszawie”. Jej pierwsza poważna praca to zlecenie na budowę kompleksu rozlewni Coca-Coli w Gdyni. To było duże wyzwanie, ponieważ w podłożu było 5 metrów torfu, a na torfach nic nie można posadzić, dodatkowo termin realizacji – dwa miesiące. „Podjęłam się tego i udało się. To był mój pierwszy sukces”. Zleceniodawca, Dyrektor

Budimexu, powiedział wtedy, że pierwszy raz w życiu mu się zdarzyło, żeby zapłacił całą cenę za zleconą dokumentację. Ponieważ zawsze dzięki karom umownym płacił przynajmniej 30–40% taniej. „Dzisiaj po tylu latach, kiedy mam dużo większą wiedzę, nie podjęłabym się tego zlecenia. Bo wiem, czym to groziło i jak to było poważne. Uważam, że trzeba stawiać na młodych, ponieważ tylko młody człowiek może popchnąć świat, bo po prostu nie zdaje sobie sprawy z zagrożeń”. Tę firmę wciąż prowadzi, ale ograniczyła zakres jej prac, ponieważ ma nową pasję. Pojechała do Indii i tam się zakochała w filozofii hinduskiej i Ajurwedzie. Otworzyła w Warszawie Centrum Ajurweda i współpracuje z kliniką w New Delhi. Prowadzi też firmę szkoleniową z zakresu ochrony środowiska oraz wdrażania systemów jakości ISO.

Anna Toczyńska, wiceprezesa MFK ds. finansowych i administracyjnych, prowadziła własną firmę sprzedającą glazurę i terakotę, piastowała stanowiska dyrektorskie, m.in. w Polskim Instytucie Dyrektorów. Teraz zajmuje się przede wszystkim ubezpieczeniami. Jest to dziedzina, która ją pasjonuje. Kobiety mają z reguły niższe emerytury niż mężczyźni ze względu na niższe płace i krótszy okres pracy zawodowej związany z przerwami na wychowanie dzieci. W Polsce raczej myśli się o chwili bieżącej, o tym co się dzieje tu i teraz. Nie za bardzo ludzie są przyzwyczajeni do myślenia o przyszłości. Mimo wydłużenia wieku emerytalnego, mówi się, iż świadczenia będą na niskim poziomie. „Dlatego zależy mi na tym, aby przekonać kobiety, że warto się ubezpieczyć na przyszłość”.

Ewa Domaradzka-Ziarek, dziennikarka radiowa, założycielka pierwszego oddziału regionalnego MFK w Olsztynie i inicjatorka konkursu Kobieta Sukcesu (www.kobietasukcesu.eu). „Na pewnym etapie swojego życia poczułam chęć zaangażowania się w działalność organizacji zrzeszającej aktywne i mądre kobiety”. Nie znalazła takiej organizacji w okolicach Olsztyna. Spodobała się jej koncepcja MFK, ponieważ nie ogranicza pojęcia „kobieta przedsiębiorcza” do właścielek firm – członkiniami mogą być także menedżerki, kobiety nauki, a także kobiety, które dopiero zamierzają założyć firmę. Prowadziła cykl audycji „Kobiety sukcesu”, na które głosowali słuchacze. Wtedy zrodził się pomysł, aby uhonorować laureatki. Tak powstała Pierwsza Gala Kobiet Sukcesu we współpracy z MFK. W 2013 r. w Olsztynie świętowaliśmy 15. Galę z udziałem profesor Danuty Hübner. Inicjatywa poszerzyła się o podobne imprezy dla regionu Mazowsza i Śląska.

„Warto to robić, bo szklany sufit dla kobiet wciąż istnieje. Dlatego też po 19 latach odeszłam z etatu w swojej firmie pomimo tego, że czułam się i kompetentna, i doświadczona, ale wiedziałam, że nie mam co marzyć o awansie. I założyłam własną firmę”.

Mariola Zięba, członkini oddziału MFK w Łodzi, jest właścicielką firmy produkującej kotły centralnego ogrzewania na olej i gaz. Z wykształcenia mechanik, pedagog i politolog. Firma istnieje od ponad 20 lat. Ma obecnie problem, komu przekazać firmę, ponieważ nie posiada spadkobierców, którzy chcieliby ją przejąć. W związku z tym zainteresowała się programem dla firm rodzinnych w Niemczech, który warto wprowadzić w Polsce. Otóż rząd niemiecki pomaga młodym osobom, niezwiązanym z rodziną, w wykupie takiej firmy. Dostają one gwarancje państwowe i pomoc finansową. Można przez pewien czas mieć wspólnika, a on sukcesywnie spłaca firmę i po jakimś czasie staje się właścicielem lub bierze kredyt i spłaca firmę, a poprzedni właściciel jest dla tej osoby doradcą. „Bardzo mi się podobało, że Niemcy jako państwo myślą do przodu i szanują wartości wypracowane przez małe firmy. MFK mogłoby pomóc w podjęciu tego ważnego tematu dla firm rodzinnych również w Polsce”.

Danuta Kaszyńska, prezeska Podlaskiego Stowarzyszenia Właścielek Firm, członkini grupy regionalnej Kongresu Kobiet, członkini Rady Ekspertów ds. Gospodarczych przy Prezydencie Miasta Białegostoku, powiedziała, że cele jej Stowarzyszenia są zbieżne z ideami MKF i liczy na współpracę. Włączenie kobiet do gremium decyzyjnych jest konieczne, aby ich punkt widzenia na kwestie rozwoju regionu, przedsiębiorczości czy konkurencyjności był brany pod uwagę i aby uczestniczyły one w podziale środków na te cele. Wspomniała o niedawnej inicjatywie, jaką był „okrągły stół” na temat wykorzystania środków z UE w latach 2014–2020 w województwie podlaskim, na który zaproszone zostały władze regionu i miasta, przedstawiciele biznesu, środowiska akademickiego i organizacji społecznych. „Słuchajcie dziewczyny, jesteście innowacyjne. To był pierwszy innowacyjny okrągły stół w Polsce pod tytułem, dlaczego warto wpisywać gender w strategię rozwoju”. Ta inicjatywa to przykład dobrej praktyki w zakresie współpracy organizacji kobiecych z instytucjami publicznymi. „Ja też trzy miesiące temu mówiłam: ja feministka? Nigdy w życiu! Ale potem doszłam do wniosku, że jeżeli ja działam na rzecz tego, aby coś się zmieniło, na rzecz większej liczby kobiet w zarządach, w gremiach decyzyjnych, to oczywiście jestem feministką”. Nie

można kobiet zamknąć w domu, „bo one się po prostu im zerwą z tego łańcucha”. I trzeba współdziałać z mężczyznami.

Zdzisława Przetacka, właścicielka firmy i mentorka przedsiębiorczości, opowiedziała o własnych doświadczeniach związanych zarówno z działalnością w MFK, jak i prowadzeniem własnej firmy. „Pracowałam przez 2 kadencje wspólnie z Haliną Brdulak w Zarządzie. To było wielkie przeżycie i bardzo intensywna praca. (...) Nie czuję się przy tym kobietą, która gdzieś musiała się wyzwolić, gdzieś uciec, cały czas byłam kobietą samodzielną, pracującą”.

Dagmara Janowicz, dyrektor handlowy firmy odzieżowej, właścicielka firmy szkoleniowej, członkini grupy roboczej ds. regionów Kongresu Kobiet, zwróciła uwagę na dużą liczbę i różnorodność oddolnych inicjatyw kobiecych podejmowanych na szczeblu lokalnym, takich jak regionalne Kongresy Kobiet w Tomaszowie Mazowieckim, Łodzi, Białymstoku, Koninie. „Są one dla mnie źródłem realizacji i satysfakcji. Dobrze, że mam taką fajną przypadłość, że mi są potrzebne trzy, cztery godziny snu na dobę, co pozwala mi łączyć pracę zawodową i społeczną na rzecz kobiet”.

Krystyna Błaszczak, przedsiębiorczyni, która z powodzeniem pogodziła obowiązki rodzinne z zawodowymi, powiedziała: „17 lat temu stwierdziłam, że może czas już wrócić do jakiejś działalności, nie być tylko gospodynią domową. W związku z tym założyłam firmę, która zajmowała się produkcją słodyczy reklamowych i pomału ją rozwijałam. Potem okazało się, że mój mąż, który miał inną firmę, przyłączył się do mnie. A teraz również mój syn ma swój udział, więc jest to firma rodzinna. (...) Do MFK należę od 12 lat, bardzo pozytywnie wpłynęło to na mój rozwój zawodowy i osobisty”.

Alicja Moszyńska opowiedziała o łączeniu kariery w biznesie z rolą wykładowcy, a przede wszystkim o misji, której się podjęła – misji udzielania wsparcia

przedsiębiorczym kobietom. „Miałam przyjemność i zaszczyt pracować z Ewą Lisowską przez dwie kadencje jako wiceprezeska MFK ds. biznesu. Założyłam firmę Kariera kobiet, która działa tylko i wyłącznie dla kobiet biznesu, wspiera ich kariery”.

Iwona Wierzbicka, architekt, członkini grupy roboczej ds. regionów Kongresu Kobiet, mówiła o konieczności przeciwdziałania stereotypom i zwiększenia roli kobiet w środowiskach zawodowych zdominowanych przez mężczyzn. Uczestniczyła w tworzeniu pierwszej strategii rozwoju miasta, z którego pochodzi – Płocka, już w 1998 r. Nieco później miasto zdobyło środki unijne na realizację tej strategii (2006). Uważa, że konieczne są pilne działania, aby włączyć kobiety i ich sprawy do strategii nie tylko miast, ale też województw w fazie ich tworzenia, podziału środków i monitorowania realizacji. Potrzebna jest wiedza, ale też więcej kobiet w strukturach decyzyjnych – radach miejskich, parlamencie. „Nie tych podnoszących palec za wodzem, tylko takich, które powiedzą – idziemy w tym kierunku”. Grupa regionalna Kongresu Kobiet, która działa w ścisłej współpracy i przy wykorzystaniu doświadczeń MFK, stworzyła platformę dla różnych regionów Polski. „Jesteśmy razem, bo mamy wspólne problemy, co wykazała przeprowadzona przez nas analiza regionalnych strategii rozwoju 7 województw z perspektywy kobiet. I razem będziemy działać, aby w nowej perspektywie finansowej 2014–2020 zabezpieczone były środki na rozwiązywanie tych problemów”.

Opracowanie:

Kludia Wolniewicz, doktorantka Wydziału Dziennikarstwa i Nauk Politycznych Uniwersytetu Warszawskiego

Aleksandra Rumińska, absolwentka Instytutu Polityki Społecznej, Wydziału Dziennikarstwa i Nauk Politycznych Uniwersytetu Warszawskiego

Przedsiębiorczość kobiet w innowacyjnej gospodarce

24 września 2013 r.

Szkoła Główna Handlowa w Warszawie

Program konferencji

Przedsiębiorczość kobiet kojarzy się raczej z pojedynczymi sukcesami małych i średnich firm (MSP), aniżeli z budową innowacyjnej gospodarki. Tymczasem doświadczenia wielu krajów wskazują, że polityka systemowego wsparcia dla przedsiębiorczości kobiet ma pozytywny wpływ na poziom kreatywności i konkurencyjności gospodarki. Ta polityka wymaga jednak szerszej perspektywy równości szans i wzmocnienia roli kobiet w gospodarce.

Celem konferencji jest pokazanie potencjału firm kobiecych w sferze innowacyjności i rozwoju eksportu oraz dobrych praktyk dotyczących systemowego wsparcia i włączania kobiet w proces budowy innowacyjnej gospodarki.

09.30–10.00 Powitanie gości

- Prof. dr hab. Tomasz Szapiro, Rektor Szkoły Głównej Handlowej
- Dr Ewa Rumińska-Zimny, Prezeska Międzynarodowego Forum Kobiet (MFK)
- Britt-Marie S. Torstensson, Prezeska Winnet, Szwecja
- Wystąpienie Przedstawiciela Ministerstwa Gospodarki
- Wystąpienie prof. Danuty Hübner, Przewodniczącej Komisji Rozwoju Regionalnego, Parlament Europejski (video)

10.00–11.00 I panel – Kobiety, innowacyjność i nowa Europa

Pokazanie związku pomiędzy równością szans, innowacyjnością i konkurencyjnością gospodarki w kontekście strategii Europa 2020, kryzysu i dyskusji, jaka powinna być Nowa Europa.

Moderacja: dr Ewa Rumińska-Zimny, Międzynarodowe Forum Kobiet

Paneliści: Inger Danilda, Quadruple Group AB, Szwecja; dr Lidia Adamska, ekonomistka, była członkini Zarządu Giełdy; prof. dr hab. Halina Brdulak, Szkoła Główna Handlowa; Ewa Plucińska, Prezeska Grupy EVIP

11.00–11.15 Przerwa kawowa

11.15–12.30 II panel – MSP, kreatywność i rozwój eksportu

Dyskusja na podstawie wyników badań nad przedsiębiorczością kobiet, praktyczne doświadczenia firm oraz rezultaty programów wspierających eksportowe działania firm kobiecych.

Moderacja: dr Elwira Gross-Gołacka, Dyrektorka Generalna, Ministerstwo Gospodarki

Paneliści: dr Ewa Lisowska, Szkoła Główna Handlowa; Justyna Kryczka, Konfederacja Lewiatan; Bożena Świerbutowicz, Ambasada Australii; Joanna Szostek, właścicielka polskiej firmy eksportowej

12.30–13.45 III panel – Polityka wspierania przedsiębiorczości i dobre praktyki

Dlaczego potrzebne jest wyrównanie szans kobiet i mężczyzn w biznesie? Jak można to osiągnąć: dobre praktyki ze Szwecji, Polski, Chorwacji i krajów bałtyckich.

Moderacja: prof. dr hab. Halina Brdulak, Szkoła Główna Handlowa

Paneliści: dr Anna Kurowska, Uniwersytet Warszawski; Britt-Marie S. Torstensson, Winnet Szwecja; Mary Ann Rucovina-Cipelic, Gender Task Force, Chorwacja; Popi Sourmaidou, WRC Ergani, Grecja; Iwona Golonko, Akademia Kobiet Niezależnych

13.45–14.15 Obiad

14.15–15.30 Okrągły Stół MFK: Jak wykorzystać fundusze unijne dla wspierania przedsiębiorczości kobiet 2014–2020?

Dyskusja o roli organizacji kobiet biznesu we wspieraniu przedsiębiorczości 2014–2020 na podstawie doświadczenia MFK i innych organizacji w Polsce, w krajach regionu Morza Bałtyckiego i krajach bałkańskich: co już wiemy i jak działać dalej.

Moderacja: dr Ewa Rumińska-Zimny, Międzynarodowe Forum Kobiet

O MFK z perspektywy 20 lat: dr Ewa Lisowska, współzałożycielka i pierwsza Prezeska MFK, Szkoła Główna Handlowa

Uczestnicy: Prezeski Regionalnych Oddziałów MFK: Hanna Kąkol (Gdańsk); Wiesława Zewald (Łódź) oraz Ewa Domaradzka-Ziarek (Olsztyn); Danuta Kaszyńska, Podlaskie Stowarzyszenie Właścielek Firm, Iwona Wierzbicka i Dagmara Janowicz, Kongres Kobiet, grupa robocza ds. rozwoju regionów

15.30–16.00 Podsumowanie konferencji i lampka wina z okazji 20-lecia MFK ufundowana przez Jean Dunn, Ambasadora Australii w Polsce